

Instagram: stela_knjige
Facebook: stela
www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

R. F. Kuang

Yellowface

Copyright © 2023 by Rebecca Kuang. All rights reserved.

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2024

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

UREDNIK

Marina Sabovljević

LEKTURA I KOREKTURA

Borka Slepčević

DIZAJN KORICA

Siniša Subotić

SLOG I PRELOM

Studio Znak

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum, imprint Stela

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

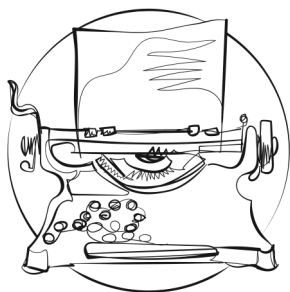
011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2024

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući foto-kopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

Žuto lice

NOVELA

R. F. Kuang

Preveo sa engleskog
Danko Ješić

Stela

Eriku i Dženet

1.

TE NOĆI KAD SAM GLEDALA ATINU LU KAKO UMIRE, SLAVILI smo njeno potpisivanje ugovora s *Netfliksom*.

Na samom početku, da bi ova priča imala smisla, treba da znate dve stvari o Atini.

Prvo, ona je imala sve: ugovor za više knjiga s velikom izdavačkom kućom potpisan odmah nakon studija, diplomu kursa za pisce za koji su svi čuli, radnu biografiju punu saradnji s prestižnim umetničkim institucijama, i spisak nominacija za nagrade duži od mog spiska za kupovinu. S trideset sedam godina objavila je tri romana, a svaki je bio veći hit od prethodnog. Za Atinu, ugovor s *Netfliksom* nije bio preterano značajan događaj, samo još nešto čime se može podičiti, jedna od usputnih prednosti puta ka književnom uspehu kojim ide od diplomiranja.

Drugo, možda kao posledica prvog, ona gotovo da nije imala prijatelje. Pisci naših godina – mladi, ambiciozni, u naletu, malo stariji od trideset – obično se kreću u čoporima. Pronaći ćete dokaze tih klika po društvenim medijima – pisci koji se oduševljavaju odlomcima iz neobjavljenih tekstova drugih pisaca (ODLEPIĆU KOLIKO JE DOBAR OVAJ NEZAVRŠENI TEKST!), ciče od uzbuđenja zbog predloga dizajna korica (OVO JE LEPO DA CRKNEŠ!), i postavljaju grupne selfije s književnih susreta širom sveta. Ali na Atininim slikama na Instagramu nema nikog drugog. Ona redovno objavljuje vesti o

svojoj karijeri i čudne šale za svojih sedamdeset hiljada pratilaca, ali retko pominje druge ljude. Ne navodi imena, ne reklamira niti preporučuje knjige svojih kolega, i ne druži se s njima javno na taj razmetljivi, očajnički način na koji to rade pisci na početku karijere. Otkad je poznajem, nisam je čula da pominje druge bliske prijatelje osim mene.

Nekad sam mislila da je samo hladna. Atina je tako glupavo, besmisleno uspešna da ima smisla što ne želi da se druži s običnim smrtnicima. Atina, verovatno, razgovara samo s korisnicima verifikovanih naloga i kolegama piscima bestselera koji mogu da je zabave istančanim zapažanjima o savremenom društvu. Atina nema vremena da se druži s proleterima.

Ali poslednjih godina razvila sam još jednu teoriju, a to je da je svi smatraju nepodnošljivom, baš kao i ja. Teško je, napokon, sprijateljiti se s nekim ko je u svakom smislu bolji od tebe. Verovatno niko ne može da podnese Atinu jer ne mogu stalno da se porede s njom. Verovatno sam ovde samo zato što sam jadnica.

I te noći smo bile samo Atina i ja u nekom glasnom, preskupom baru na krovu u Džordžtaunu. Pila je koktele kao da je imala dužnost da dokaže da se dobro zabavlja, a ja sam pila da utišam kučku u sebi koja je želela da je ubije.

ATINA I JA SMO SE SPRIJATELJILE STICAJEM OKOLNOSTI, ŽIVELE smo na istom spratu studentskog doma na Jejlu kad smo bile brućoskinje, a pošto smo obe želele da budemo književnice otkako znamo za sebe, završile smo na istim seminarima o pisanju. Obe smo objavile kratke priče u istim književnim časopisima na početku karijere i, nekoliko godina nakon diplomiranja, preselile smo se u isti grad – Atina je dobila prestižnu stipendiju u Džordžtaunu, čije je osoblje, priča se, bilo toliko zadivljeno predavanjem koje je održala na Američkom univerzitetu da je

Odsek za engleski jezik osnovao katedru za kreativno pisanje samo za nju, a ja zato što je neka rođaka moje majke imala stan u Roslinu koji je pristala da mi iznajmi pod uslovom da plaćam komunalije i ne zaboravim da joj zalivam cveće. Nikad nismo doživele nešto nalik na prepoznavanje srodnih duša, niti neku duboku, povezujuću traumu – uvek smo samo bile na istom mestu, radile iste stvari, tako da nam je bilo prikladno da budemo prijateljice.

Iako smo počele na istom mestu – Uvodu u kratku prozu profesorke Natalije Gejns – naše karijere odvijale su se u potpuno drugačijim smerovima nakon diplomiranja.

Napisala sam prvi roman u naletu nadahnuća tokom godine provedene u umiranju od dosade dok sam radila za neprofitnu organizaciju *Podučavaj za Ameriku*. Dolazila sam s posla svakog dana i temeljno pisala priču koju sam želela da ispričam od detinjstva: priču o odrastanju s mnogo pojedinosti i pomalo magičnu, o bolu, gubitku i sestrinstvu, nazvanu *Iznada platana*. Nakon što sam kontaktirala s više od pedeset književnih agenata bez ikakvog uspeha, knjigu je prihvatila mala izdavačka kuća po imenu *Evermor* tokom otvorenog konkursa za tekstove. Avans mi je tad izgledao kao neverovatna svota novca – deset hiljada dolara unapred, sa isplatom tantijema nakon pokrivanja troškova – ali to je bilo pre nego što sam saznala da je Atina dobila sto hiljada dolara za debitantski roman od *Pengvin random hausa*.

Evermor je zatvoren tri meseca pre objavljivanja moje knjige. Prava su se ponovo vratila meni. Začudo, moj književni agent – koji je potpisao ugovor sa mnom nakon prve *Evermorove* ponude – prodao je prava jednoj od pet velikih izdavačkih kuća za dvadeset hiljada dolara avansa – „dobar ugovor”, pisalo je u najavi *Pablišers marketplejsa*. Izgledalo je da sam napokon

Uspela, da će se svi moji snovi o slavi i uspehu ostvariti, sve dok se nije približio dan objavljivanja knjige, a prvi tiraž je smanjen s deset hiljada na pet hiljada primeraka, moja promotivna turneja u šest gradova svedena na tri grada u okolini Vašingtona, a obećani citati poznatih pisaca nisu objavljeni. Nikad nije bilo drugog izdanja. Prodala sam dve, možda tri hiljade primeraka ukupno. Moj urednik je otpušten tokom jedne od onih izdavačkih racionalizacija koje se događaju tokom svake ekonomske krize, i prebačena sam nekom tipu po imenu Garet, koji je dosad pokazao tako malo zanimanja za promovisanje romana da sam se često pitala da li me je potpuno zaboravio.

Ali to je uobičajeno, svi su mi rekli. Svi imaju grozno prvo iskustvo. Izdavači Su Takvi. U Njujorku je uvek haos, svi urednici i publicisti su prezauzeti i premalo plaćeni, i ljudi često budu zaboravljeni. Trava nikad nije zelenija na drugoj strani. Svaki pisac mrzi svoju izdavačku kuću. Ne postoje priče o Peperljugi – samo naporan rad, upornost i stalni pokušaji da se uspe.

Zašto, onda, neki ljudi dosegnu do zvezda prilikom prvog pokušaja? Šest meseci pre objavljivanja Atininog debitantskog romana, dobila je veliki, seksi ilustrovani tekst na dve strane u popularnom časopisu o izdavaštvu, pod naslovom „Novo čudo od deteta stiglo je da ispriča svoje azijsko-američke priče koje su nam potrebne”. Prodala je prava na prevod u tridesetak država. Njen debitantski roman praćen je pohvalama kritičara u štampanim izdanjima kao što su *Njujorker* i *Njujork tajms*, i nedeljama je bio na prvim mestima svih lista najprodavanijih knjiga. Nominacije za nagrade za narednu godinu već su bile viđene. Atinin debi – *Glas i odjek*, o Amerikanki kineskog porekla koja može da prizove duhove svih preminulih žena u svojoj porodici – bio je jedan od onih retkih romana koji savršeno hodaju ivicom između spekulativne i komercijalne proze, tako

da je dobila nominacije za *Bukerovu nagradu*, *Nebulu*, *Huga* i *Svetsku nagradu za fantastiku*, a dve je i osvojila. A to je bilo pre samo tri godine. Otad je objavila još dve knjige, a kritičari su bili saglasni da je sve bolja i bolja.

Ne radi se o tome da Atina nije talentovana. Ona je jebe-no *dobra* književnica... pročitala sam sve njene knjige, i nisam previše ljubomorna da cenim dobro pisanje kad ga vidim. Ali Atinina popularnost očigledno nema veze s pisanjem. Ima veze s *njom*. Atina Lu je, jednostavno rečeno, jebeno kul. Čak je i njeno ime – Atina Ling En Lu – kul; bravo, gospodine i gospođo Lu, što ste izabrali savršenu kombinaciju klasičnog i egzotičnog. Rođena u Hongkongu, odrasla u Sidneju i Njujorku, obrazovana u britanskim internatima u kojima je stekla otmen naglasak koji je teško definisati; visoka i mršava kao pritka, otmena kao sve bivše balerine, porcelanski bleđa i s tim ogromnim smeđim očima dugih trepavica, zbog kojih izgleda kao kineska En Hatavej (ovo nije rasistički – Atina je jednom objavila selfi na kojem su ona i „Eni” na nekom javnom događaju, s četiri ogromna srneća oka jedno kraj drugog, s jednostavnim natpisom *Bliznakinje!*).

Ona je neverovatna. Ona je doslovno neverovatna.

I naravno da Atina dobija sve dobre stvari, jer tako izdavaštvo funkcioniše. Izdavači biraju pobednika – nekog dovoljno privlačnog, nekog kul i mladog i, o, svi mislimo o tome, hajde da jednostavno kažemo, dovoljno „raznovrsnog” – i istresu sav novac i resurse na njega. To je tako jebeno proizvodljivo. Ili možda nije proizvodljivo, ali zavisi od faktora koji nemaju nikakve veze s kvalitetom nečije proze. Atinu – prelepu, obrazovanu na Jejlu, međunarodnu, dvosmisleno gej obojenu ženu – odabrali su Oni Koji Se Pitaju. U međuvremenu, ja sam samo smeđooka, smeđokosa Džun Hejvard, iz Filadelfije – i koliko god se trudila, ili koliko god dobro pisala, nikad neću biti Atina Lu.

Očekivala sam da će dosad dići ruke od mene. Ali prijateljske poruke stalno dolaze – *Kako ti danas ide s pisanjem? Jesi li napisala predviđeni broj reči? Nadam se da nećeš probiti rok!* – kao i pozivi: popust na margarite u *El sentru*, branč u *Zejtiniji*, čitanje poezije u *Ju stritu*. Imamo jedno od onih površnih prijateljstava gde provodite mnogo vremena zajedno bez upoznavanja osobe. I dalje ne znam ima li sestre i braću. Nikad me nije pitala za moje momke. Ali stalno se družimo, jer je to zgodno pošto obe živimo u Vašingtonu, i jer je teže sticati prijatelje kako stariš.

Iskreno, nisam sigurna zašto sam draga Atini. Uvek me grli kad me vidi. Lajkuje moje objave na društvenim mrežama najmanje dvaput nedeljno. Izlazimo na piće najmanje jednom u dva meseca, uglavnom je ona ta koja zove. Ali nemam predstavu šta mogu da joj ponudim – ne posedujem uticaj, popularnost ili veze da bi se vreme provedeno sa mnom isplatilo.

Duboko u duši, uvek sam sumnjala da Atina voli moje društvo upravo zato što ne mogu da se merim s njom. Razumem njen svet, ali nisam pretnja, a njena dostignuća su toliko van mog domašaja da se ne oseća loše kad mi cvili u lice o svojim pobedama. Zar svi ne želimo prijatelja koji nikad neće osporiti našu superiornost, jer već zna da je to uzaludno? Zar svi ne želimo nekog koga možemo da maltretiramo?

„NEMOGUĆE JE DA JE SVE TOLIKO LOŠE”, KAŽE ATINA. „SIGURNA sam da samo misle kako su odložili objavljivanje knjige u mekom povezu za nekoliko meseci.”

„Nije odloženo”, kažem. „Otkazano je. Bret mi je rekao da jednostavno... nemaju mesta u rasporedu štampanja.”

Potapše me po ramenu. „O, ne brini. Ionako ćeš dobiti više novca od knjige u tvrdom povezu! U svakom zlu ima dobra, zar ne?”

Hrabro od tebe što misliš da ću uopšte dobiti tantijeme. Ne kažem to naglas. Ako prekoriš Atinu zbog netaktičnosti, ona počne preterano, prenaplašeno da se izvinjava, i lakše mi je da progutam svoj bes nego da trpim to.

Bile smo na krovu u baru *Grejam*, sedele na dvosedu okrenute ka zalasku sunca. Atina je pila svoj drugi koktel s viskijem, a ja sam pila treću čašu crnog vina. Pričale smo o dosadnoj temi mojih problema sa izdavačem, zbog čega duboko žalim, jer sve ono što Atina misli da je uteha ili savet uvek zvuči kao sipanje soli na ranu.

„Ne želim da naljutim Gareta”, kažem. „Pa, iskreno, mislim da se samo raduje odbijanju saradnje kako bi mogli da završe sa mnom.”

„O, ne potcenjuj sebe”, kaže Atina. „On je kupio tvoj debi-tantski roman, zar ne?”

„Nije”, odgovorim. Svaki put moram da podsećam Atinu. Ona ima pamćenje zlatne ribice kad je reč o mojim problemima – potrebno je da joj sve ponavljam dva-tri puta. „Urednik koji ga je kupio dobio je otkaz, i on je samo nasledio to, i svaki put kad razgovaram s njim, deluje mi da radi preko volje.”

„Pa, ko ga jebe”, kaže veselo Atina. „Još jednu turu?”

Pića u ovom lokalu su idiotski skupa, ali ne smeta mi jer Atina časti. Atina uvek časti; u ovom trenutku, prestala sam da nudim da platim. Ne mislim da je Atina ikad shvatala šta znači „skupo” ili „jeftino”. S Jejla je prešla na stipendirane magistar-ske studije, a onda na stotine hiljada dolara na računu u banci. Jednom kad sam joj rekla da ljudi koji se bave jednostavnijim poslovima u izdavaštvu u Njujorku zarađuju trideset pet hiljada dolara godišnje, zatrepala je i pitala: „Da li je to mnogo?”

„Pije mi se vino *malbek*”, kažem. Košta devetnaest dolara po čaši.

„Važi, draga.” Atina ustane i polako ode do šanka. Šanker joj se osmehne i ona iznenađeno uzvikne, prinoseći ruke ustima kao Širli Templ. Izgleda da joj je jedan od džentlmena za šankom poslao čašu šampanjca. „Da, *stvarno* slavimo.” Njen otmen, oduševljeni smeh nadglasa muziku. Ali mogu li da dobijem i piće za prijateljicu? Na svoj račun?

Niko neće meni poslati šampanjac. Ali to je uobičajeno. Atina je obasuta pažnjom kad god izađemo... ako to nisu verni čitaoci koji žele selfi i autogram, onda su to muškarci i žene koji je smatraju zanosnom. Ja sam nevidljiva.

„Dobro.” Atina sedne kraj mene i doda mi čašu. „Hoćeš li da ti pričam o sastanku s *Netfliksom*? Upoznala sam tipa koji je producirao *Kralja tigrova*. *Kralja tigrova!*”

Budi srećna zbog nje, kažem sebi. Samo budi srećna zbog nje, i neka uživa u ovoj noći.

Ljudi uvek opisuju ljubomoru kao oštar, zelen, otrovan osećaj. Neosnovan, kiseo, zloban. Ali otkrila sam da piscima ljubomora više liči na strah. Ljubomora je kad mi srce brže zakuca kad vidim vesti o Atininom uspehu na Tviteru – ugovor za novu knjigu, nominacija za nagradu, posebna izdanja, ugovori za objavljivanje u inostranstvu. Ljubomora je stalno upoređivanje sebe s njom i osećaj da joj nisam dorasla; to je paničenje jer ne pišem dovoljno dobro ili dovoljno brzo, da *nisam*, i nikad neću biti, dorasla. Ljubomora znači da samo vest o tome da je Atina potpisala više stotina hiljada dolara vredan ugovor s *Netfliksom* znači da ću biti uznemirena danima, da neću moći da se usredsredim na svoj rad, da ću biti preplavljena stidom i gađenjem prema sebi kad god vidim jednu od njenih knjiga u izlogu knjižare.

Svaki pisac koga poznajem oseća se tako u poređenju s nekim. Pisanje je tako usamljenička aktivnost. Nemaš garancije da

to što stvaraš išta vredi, a svaka naznaka da zaostaješ za drugima baca te u duboko očajanje. *Gledaj svoj papir*, kažu. Ali to je teško raditi kad ti svi ostali mašu svojim papirima ispred nosa.

Mada, osećam i zlobnu ljubomoru dok gledam Atinu kako priča o tome kako obožava *svog* urednika, književnu moćnicu po imenu Marlena Eng, koja „me je istrгла iz anonimnosti” i koja „jednostavno razume šta želim da uradim u zanatskom smislu, znaš?”. Zurim u Atinine smeđe oči, uokvirene tim besmisleno dugačkim trepavicama zbog kojih podseća na neku Dizniju šumsku životinju, i pitam se: *Kako izgleda biti ti?* Kako izgleda biti tako nemoguće savršen, imati sve dobre stvari na svetu? I možda je to zbog koktela, ili moje bujne književne mašte, ali osećam kako mi nešto kuva u želucu, neka neobična želja da joj gurnem prste u usta boje šumskih bobica i rastrgnem joj lice, da joj oderem kožu s tela kao pomorandžinu koru i prebacim je preko sebe.

„I to je, kao, totalno me *kapira*, kao da vodi ljubav s mojim rečima. Kao misaoni seks.” Atina se zakikoće, a onda ljupko nabere nos. Potisnem nagon da je udarim u nos. „Misliš li nekad o reviziji knjige kao o seksu s urednikom? Kao o pravljenju velike književne bebe?”

Pijana je, shvatim. Dva i po pića kasnije, i uroljana je; već je zaboravila da ja, u stvari, mrzim svog urednika.

Atina ne podnosi dobro alkohol. Saznala sam to nedelju dana nakon početka studija, na nekoj apsolventskoj kućnoj žurki u Ist Roku, gde sam joj pridržavala kosu dok je povraćala u klozetsku šolju. Ima otmen ukus; voli da se razmeće svojim poznavanjem skoča (ali ona ga zove „viski”, a ponekad „viski iz Škotskog gorja”), ali popila je tek kapljicu i obrazi su joj već rumeni, a rečenice nepovezane. Atina voli da se napije, a pijana Atina je uvek razmetljiva i dramatična.

Prvo sam primetila to ponašanje na *Komik konu* u San Francisku. Stajali smo oko velikog stola u hotelskom baru i ona se smejala preglasno, rumenih obraza, dok su momci sedeli oko nje, a jedan od njih, koji je uskoro bio razotkriven na Tviteru kao serijski zlostavljač, blenuo je u njene grudi. „O bože”, stalno je ponavljala. „Nisam spremna za ovo. Sve će mi se ovo obiti o glavu. Nisam spremna. Misliš li da me mrze? Misliš li da me svi potajno mrze, a niko ne želi da mi kaže? Da li biste mi *vi* rekli da me mrzite?”

„Ne, ne”, uveravali su je muškarci, milujući joj ruke. „Niko ne bi mogao da te mrzi.”

Nekad sam mislila da je to gluma kako bi se privukla pažnja, ali ona se ponaša tako i kad smo same. Postane tako ranjiva. Počne da zvuči kao da će se rasplakati, ili kao da će hrabro otkriti tajne koje nikom dosad nije rekla. To je teško gledati. Postoji nešto očajničko u tome, a ja ne znam šta me više plaši – to što je dovoljno manipulativna da to izvede, ili to što je sve što govori možda istina.

Uprkos muzici koja trešti i vibracijama basa, *Grejam* deluje mrtvo... nimalo iznenađujuće; sreda je večer. Dva muškarca priđu i pokušaju da daju Atini svoje brojeve telefona, a ona samo odmahne rukom. Mi smo jedine žene u baru. Krov deluje mirno i klaustrofobično na zastrašujući način, tako da popijemo piće i odemo. Mislim, uz izvesno olakšanje da će to biti kraj... ali onda me Atina pozove u svoj stan, udaljen kratku vožnju taksijem, blizu Djupont serkla.

„Hajde”, insistira. „Sačuvala sam neki sjajan viski, upravo za ovaj trenutak... moraš da ga probaš.”

Umorna sam, i ne zabavljam se toliko – ljubomora se pojača kad si pijana – ali zanima me da vidim njen stan, tako da pristanem.

Stvarno je jebeno lep. Znam da je Atina bogata – tantijeme od bestselera nisu male – ali nisam shvatala *koliko* je bogata dok nismo ušle u njen dvosobni stan na devetom spratu, gde živi sama – jedna soba je za spavanje, jedna za pisanje – s visokim tavanicama, blistavim drvenim podovima, prozorima preko celog zida, i balkonom koji skreće iza ugla. Uređen je u tom sveprisutnom, na Instagramu proslavljenom stilu koji je minimalistički ali buržujski: otmen drveni nameštaj, jednostavne police za knjige, i čisti, jednobojni tepisi. Čak i biljke izgledaju skupo. Ovlaživač vazduha šišti iza kalateja.

„Dakle, viski? Ili nešto lakše?” Atina pokaže na hladnjak za vino. Ima jebeni hladnjak za vino. „Rizling? Ili da uzmem ovaj *divni* sovinjon blan, osim ako ne želiš da se držiš crnog...”

„Viski”, kažem, jer je jedini način da preživim ostatak večeri da se napijem što više mogu.

„Čist, s ledom, ili na staromodni način?”

Nemam pojma kako se pije viski. „Ovaj, kako god ti piješ.”

„Staromodni, dakle.” Odjuri u kuhinju. Nekoliko trenutaka kasnije, čujem otvaranje kredenaca, zveket sudova. Ko je mogao da zna da je staromodni način posluživanja tako zahtevan?

„Imam predivan, osamnaest godina star, *visl pig*”, vikne. „Tako klizi, kao kad pomešaš karamelu i crni biber... čekaj samo, videćeš.”

„Naravno”, odgovorim. „Zvuči sjajno.”

Zadrži se neko vreme, i stvarno moram da piškim, i zato počnem da lutam po dnevnoj sobi tražeći kupatilo. Pitam se šta li ću zateći tamo. Možda neki otmen aromaterapijski difuzer. Možda korpu s vaginalnim kuglicama od žada.

Primetim onda da su vrata njene radne sobe širom otvorena. To je predivan prostor; moram da zavirim. Prepoznam ga s njenih objava na Instagramu – njena „kreativna palata”, kako je naziva. Ima veliki sto od mahagonija sa zakrivljenim nogarima

ispod prozora oivičenog viktorijanskim čipkastim zavesama, na kojem se nalazi njena dragocena crna pisaća mašina.

Tako je. Atina koristi pisaću mašinu. Nema Vordovih be-kapa, nema Gugl dokumenata, nema *Skrivenera*: samo beleške u *molskin* beležnicama koje postaju skice na samolepljivim papirićima koji onda postaju čitave radne verzije rukopisa na njenoj *remington* mašini. To je tera da se usredsređuje na nivou rečenice, ili bar ona tako tvrdi. (Toliko često je to pominjala u intervjuima da sam gotovo naučila napamet.) Inače, sažima čitave pasuse odjednom i gubi predstavu o široj slici.

Stvarno. Ko govori tako? Ko *razmišlja* tako?

Prave te ružne i preskupe električne pisaće mašine, za pisce koji ne mogu da napišu više od pasusa odjednom pre nego što izgube usredsređenost i pobegnu na Tviter. Ali Atina mrzi takve; ona koristi *starinsku* pisaću mašinu, glomaznu stvar koja zahteva kupovinu posebnih traka i debelih, izdržljivih papira za rukopise. „Ne umem da pišem na ekranu”, rekla mi je. „Moram da vidim to odštampano. To ima neke veze s ohrabrujućom čvrstinom reči. Deluje trajno, kao da sve što stvorim ima težinu. To me spušta; pojašnjava moje misli i tera me da budem određena.”

Uđem još malo u njenu radnu sobu, jer sam tačno dovoljno pijana da zaboravim kako je to nevaspitano. U mašini se i dalje nalazi list papira, a na njemu je napisana reč: KRAJ. Kraj pisaće mašine nalazi se gomila papira visoka gotovo trideset centimetara.

Atina se stvori kraj mene, držeći čaše u rukama. „O, to je knjiga o Prvom svetskom ratu. Konačno sam je završila.”

Atina je čuvena po tome što ne priča o svojim knjigama dok ne budu završene. Nema prvih čitalaca. Nema intervjuja, nema objavljivanja odlomaka na društvenim medijima. Čak i njeni agenti i urednici ne mogu da vide ništa više od skice dok

ne završi celu knjigu. „Mora da sazreva u meni dok ne postane održiva”, kazala mi je jednom. „Ako je izložim svetu pre nego što potpuno sazri, umreće.” (Zaprepašćena sam što je niko nije prozvao zbog ove groteskne metafore, ali pretpostavljam da je u redu ako Atina to kaže.) Jedino što je otkrila u poslednje dve godine jeste da ovaj roman ima veze s vojnom istorijom dvadesetog veka, i da je to „veliki umetnički izazov” za nju.

„Sranje”, kažem. „Čestitam.”

„Napisala sam poslednju stranu jutros”, zacvrkuće. „Niko je dosad nije pročitao.”

„Čak ni tvoj agent?”

Prezrivo frkne. „Džared se bavi birokratijom i potpisivanjem čekova.”

„Tako je dugačka.” Približim se stolu, pružim ruku ka prvoj stranici, a onda je odmah povučem. Glupo, pijano... ne mogu da idem naokolo i dodirujem stvari.

Ali umesto da se brecne na mene, Atina klimne glavom. „Šta misliš?”

„Želiš da pročitam?”

„Pa, valjda, ne sve, ne sad.” Nasmeje se. „To je *vrlo* obimna knjiga. Samo... samo mi je drago što je završena. Zar ta hrpa ne izgleda lepo? Pozamašna je. Deluje... značajno.”

Nepovezano priča; pijana je koliko i ja, ali razumem je u potpunosti. Ova knjiga je ogromna, na više načina. To je knjiga koja ostavlja trag.

Prsti mi lebde iznad papira. „Smem li...”

„Naravno, naravno...” Oduševljeno klimne glavom. „Navikla sam da bude tamo. Moram da je porodim.”

Kakva bizarna, uporna metafora. Znam da će čitanje tih stranica samo podstaći moju ljubomoru, ali to je jače od mene. Uzmem deset ili petnaest stranica s vrha i prelistam ih.

Bože, dobre su.

Ne čitam dobro kad sam pripita, i pogled mi klizi na kraju svakog pasusa, ali čak i nakon aljkavog pregleda vidim da će ova knjiga biti sjajna. Pisanje je promišljeno, samouvereno. Nema mladalačkih propusta iz njenog prvenca. Glas joj je sazreo i izoštrio se. Svaki opis, svaka fraza... sve je kao pesma.

To je bolje od ičeg što bih mogla da napišem, možda do kraja života.

„Sviđa ti se?“, pita.

Nervozna je. Oči su joj razrogačene, gotovo uplašene; petlja s ogrlicom dok me gleda. Koliko često to izvodi? Koliko je silovito ljudi obasipaju pohvalama dok to radi?

To je sitničavo, ali ne želim da joj pružim to zadovoljstvo. Njena igra pali kod kritičara koji je obožavaju i čitalaca; kod mene ne pali.

„Ne znam“, kažem ravnodušno. „Ne mogu da čitam pijana.“

Izgleda snuždeno, ali samo na tren. Gledam je kako brzo lepi osmeh na lice. „Naravno, da, to je bilo glupo, naravno da ne želiš da...“ Zatrepće ka svojoj čaši, onda ka meni, pa ka dnevnoj sobi. „Dobro, onda želiš samo da se... družimo?“

Evo me, družim se s Atinom Lu.

Kad je pijana, ispostavilo se, zaprepašćujuće je banalna. Ne ispituje me o Hajdegeru, niti o Arentovoj, ili o šest filozofa koje voli da pominje u intervjuima. Ne priča o tome kako se divno provela kao gostujuća manekenka za *Pradu* onog puta u Parizu (što se dogodilo sasvim slučajno; reditelj ju je video ispred kafića i pitao je da li bi došla). Blebećemo o poznatim ličnostima. Obe izjavljujemo kako nas najnoviji frajer tužnih očiju nimalo ne pali, ali Kejt Blančet uvek može da nas gazi. Ona hvali moj stil. Pita gde sam kupila cipele, broš, naušnice. Čudi se mojoj veštini pronalaženja jeftine robe: „I dalje kupujem pola stvari

u *Tolbotsu*, baš sam baba.” Zasmjevam je pričama o svojim učenicima, nizu bubuljičavih, tupavih klinaca koji bi mogli da se uvuku na drugorazredne fakultete na osnovu veza roditelja koji su studirali tamo kad bi samo mogli da imaju dvesta poena više na državnoj maturi, i kako su njihovi fakultetski eseji koje im je napisao neko drugi uvek puni nekih izmišljenih ličnih teškoća, iako je jasno da ih nikad nisu doživeli. Razmenjujemo priče o lošim izlascima, o ljudima koje poznajemo s fakulteta, o tome kako smo se nekako smuvale s dva ista tipa s Prinstona.

Na kraju završimo na njenom kauču, smejući se toliko da nas rebra bole. Nisam znala da je moguće toliko se zabaviti s Atinom. Nikad nisam bila toliko *svoja* s njom. Poznajemo se preko devet godina, ali uvek sam bila tako uzdržana u njenom prisustvu – delimično zato što se bojim da će ona shvatiti kako nisam ni upola tako genijalna ili zanimljiva koliko ona misli, a delimično zbog onog što se dogodilo na prvoj godini studija.

Ali večeras, prvi put nakon dugo vremena, ne osećam kao da moram da merim svaku reč koju izgovorim. Ne trudim se da zadivim jebenu Atinu Lu. Samo se družim s Atinom.

„Trebalo bi češće da radimo ovo”, stalno ponavlja. „Džuni, iskreno, kako to nikad ranije nismo radile?”

„Ne znam”, kažem, a onda, pokušavajući da zvučim mudro, „možda smo se bojale da ćemo se previše svideti jedna drugoj.”

To je bilo glupo, i ni izbliza tačno, ali izgleda da ju je oduševilo.

„Možda”, kaže. „Možda. O, Džuni. Život je tako kratak. Zašto gradimo sve te zidove?”

Oči joj blistaju. Usta su joj vlažna. Sedimo jedna kraj druge na njenom kauču, kolena nam se gotovo dodiruju. Na trenutak mislim da će se nagnuti i poljubiti me – a kakva bi *priča* to bila, mislim; kakav zaplet – ali onda skoči i cikne, i shvatim da se

moja čaša toliko nakrivila da sam prosula viski na pod; hvala bogu što je drveni, jer da sam uništila jedan od Atininih skupih tepiha bacila bih se s terase. Nasmeje se i otrči do kuhinje po ubrus, a ja popijem još jedan gutljaj da se smirim, čudeći se srcu koje tuče kao ludo.

Onda je iznenada ponoć i pravimo palačinke... od početka, bez gotove smese, i obogatimo ih s nekoliko kašika ekstrakta lista pandana, od kog testo postane jarkozeleno, jer Atina Lu ne pravi *normalne* palačinke. „Kao vanila, samo bolje”, objasni. „Mirišljivo je i biljno, kao da udišeš šumu. Ne mogu da *poverujem* da belci još uvek nisu čuli za pandan.” Izvadi palačinke iz tiganja i stavi mi ih na tanjir. Palačinke su izgorele i nejednake, ali mirišu neverovatno, i shvatim da sam izgladnela. Progutam jednu jedući rukama, a onda pogledam i vidim da Atina zuri u mene. Obrišem prste, užasnuta što sam je zgranula, ali onda se ona nasmeje i izazove me na takmičenje u ždranju. Potom uključi tajmer i guramo u grlo gnjecave, napola ispečene palačinke što brže možemo, pijući mleko između da bismo pogurale grumuljice hrane niz grlo.

„Sedam”, zastenjem, boreći se za vazduh. „Sedam, koliko si ti...”

Ali Atina me ne gleda. Trepće brzo, namrštenog čela. Drži se rukom za grlo. Drugom me grozničavo lupka po ruci. Usne su joj rastavljene, a iz usta joj dopire prigušeno, mučno stenjanje.

Guši se.

Hajmlih, znam Hajmlihov zahvat... makar mislim da znam? Nisam razmišljala o njemu od srednje škole. Ali stanem iza nje i obavijem joj ruke oko struka i pritisnem joj želudac šakama, što bi trebalo da odglavi palačinku – *jebote*, baš je mršava – ali ona i dalje odmahuje glavom, lupkajući mi ruku. Ne izlazi. Ponovo trgnem. I ponovo. Ne deluje. Prođe mi kroz glavu da na telefonu na Guglu potražim „Hajmlih”, možda čak da

pogledam uputstvo na Jutjubu. Ali nema vremena, to će trajati čitavu večnost.

Atina udara pesnicama u kuhinjski pult. Lice joj je ljubičasto.

Sećam se da sam čitala članak pre nekoliko godina o nekoj studentkinji koja se ugušila na takmičenju u jedenju palačinki. Sećam se da sam sedela na klozetskoj šolji i čitala tu vest s požudnom opčinjenošću, jer je to izgledalo kao iznenadan, smešan i užasan način da se umre. *Palačinke su bile kao komad betona u njenom grlu*, kazao je radnik hitne pomoći. Komad betona.

Atina me vuče za ruku; pokazuje na moj telefon. *Pomoć*, bezglasno kaže. *Pomoć, pomoć...*

Prsti mi se tresu; potrebna su mi tri pokušaja da otključam telefon kako bih pozvala hitnu pomoć. Pitaju me šta se dogodilo.

„S prijateljicom sam”, zastanem. „Guši se. Pokušala sam Hajmlihov zahvat, ne izlazi...”

Atina se presamitila preko stolice, naslanja grudnu kost na naslon pokušavajući da sama sebi izvede Hajmlihov zahvat. Pokreti su joj sve grozničaviji – *Izgleda kao da jebe stolicu*, pomišlim glupavo – ali izgleda da ne deluje; ništa joj ne ispada iz usta.

„Gospođo, gde se nalazite?”

O, jebote, ne znam Atininu adresu. „Ne znam, to je stan moje prijateljice.” Trudim se da razmislim. „Ovaj, prekoputa restorana koji prodaje takose, i knjižare, ne znam tačno...”

„Možete li biti određeniji?”

„Djupont! Djupont serkl. Ovaj, to je jednu ulicu od metro stanice, tu su lepa pokretna vrata...”

„Da li je to stambena zgrada?”

„Jeste.”

„Indipendent? Medison?”

„Da! Medison. To je ta.”

„Koji stan?”

Ne znam. Okrenem se ka Atini, ali ona je sklopčana na zemlji, trza se napred-nazad tako da ju je grozno gledati. Oklevam, rastrzana između želje da joj pomognem i gledanja broja njenog stana – ali onda se setim, deveti sprat, toliko visoko da vidiš čitav Djupont serkl s balkona. „Devetsto sedam”, zastegnem. „Molim vas, dođite brzo, o bože...”

„Hitna pomoć je na putu, gospođo. Da li je pacijentkinja svesna?”

Pogledam preko ramena. Atina je prestala da se bacaka. Sad joj se pomeraju samo ramena, trzaju se kao da je opsednuta.

Onda i to prestane.

„Gospođo?”

Spustim telefon. Zaigra mi pred očima. Pružim ruku i protresem joj rame: ništa. Atinine oči su razrogačene, izbuljene; ne mogu da podnesem da ih pogledam. Dodirnem joj prstima vrat da opipam puls. Ništa. Operaterka na centrali govori nešto, ali ne razumem je; ne razumem svoje misli, i sve što se događa zatim, između kucanja na vrata i utrčavanja bolničara u stan, izgleda kao mračna, izbezumljujuća magla.

NE VRATIM SE KUĆI DO NAREDNOG JUTRA.

Potvrđivanje smrti izgleda traje vrlo dugo. Bolničari moraju da provere svaku jebenu pojedinost pre nego što zvanično napišu u svoje zapisnike: *Atina Lu, dvadeset sedam, ženski pol, mrtva zbog gušenja jebenom palačinkom.*

Dam izjavu. Zurim netremice u oči bolničarke ispred sebe – vrlo su bledoplave, a velike kuglice maskare zalepljene su joj za trepavice – da ne bih gledala nosila u kuhinji iza, uniformisane ljude koji navlače plastičnu foliju preko Atininog tela. *O bože. O bože, to je vreća za leš. Ovo je stvarno. Atina je mrtva.*

„Ime?”

„Džun... izvinite, Džuniper Hejvard.”

„Starost?”

„Dvadeset sedam.”

„U kakvom ste odnosu s preminulom?”

„Ona je... bila mi je... prijateljica. Družimo se od fakulteta.”

„A šta ste večeras radile ovde?”

„Slavile smo.” Suze mi zagolicaju nos. „Slavile smo, jer je upravo potpisala ugovor s *Netfliksom*, i bila je tako jebeno srećna.”

Uvrnuto sam užasnuta da će me uhapsiti zbog ubistva. Ali to je glupo – Atina se ugušila, a kuglica (stalno to zovu kuglica... kakva je to reč „kuglica”?) i dalje se nalazi u njenom grlu. Nema tragove borbe. Pustila me je da uđem, ljudi su nas videli da se družimo u baru – *Pozovite tipa iz Grejama*, htela sam da kažem, *on će to potvrditi*.

Ali zašto uopšte pokušavam da smislim odbranu? Te pojedinosti nisu važne. Nisam to uradila. Nisam je ubila. To je smešno; smešno je što se brinem zbog toga. Nijedna porota me ne bi osudila.

Napokon, puste me da odem. U četiri ujutro. Neki policajac – u jednom trenutku je stigla policija, što se pretpostavljam događa kad postoji leš – ponudi mi prevoz do mog stana u Roslinu. Proveli smo većinu vremena u tišini, a kad smo se zaustavili ispred moje zgrade, uputio mi je saučešće koje sam čula ali ne i shvatila. Oteturam se do svog stana, izujem cipele i skinem grudnjak, progrgoljim vodicu za ispiranje usta, i legnem u krevet. Plačem neko vreme, glasno jecam da se oslobodim ove užasne bolne energije u svom telu, i posle jednog *melatonina* i dve *luneste* kasnije uspem da zaspim.

U međuvremenu, u mojoj torbi, bačenoj na pod kraj kreveta, Atinin rukopis stoji kao užareni ugallj.